

QORTI TA' L-APPELL

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
SILVIO CAMILLERI**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

**ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI**

Seduta tat-28 ta' Gunju, 2013

Appell Civili Numru. 50/2011/1

**Michael Debono nominat b`digriet tal-Qorti Civili
(Sezzjoni ta` Gurisdizzjoni Volontarja) tat-18 ta`
Settembru, 2009 bhala trustee ta` “The J. Saliba
Trusts” u Mary Saliba**

v.

**Mario Debono f`ismu proprju u kif ukoll bhala
segretarju u direttur ghan-nom u in rapprezentanza
tas-socjetajiet The Village Pharmacy Limited (C29487)
u Karizia Company Limited (C8001)**

1. Dan huwa appell minn sentenza dwar
legittimazzjoni attiva biex tagħmel azzjoni taħt l-art. 402

tal-Att dwar il-Kumpanniji ["Kap. 386"] għall-“ħarsien ta' azzjonisti kontra preġudizzju mhux ġust”.

2. Il-fatti rilevanti seħnew hekk: B'rikors tad-19 ta' Jannar 2011 l-atturi Mary Saliba u Michael Debono bħala *trustee* ta' *The J. Saliba Trust*, it-tnejn bħala “membri” tal-kumpanniji *The Village Pharmacy Limited* u *Karizia Company Limited*, talbu rimedju taħt l-art. 402 tal-Kap. 386 kontra preġudizzju mhux ġust li qalu li kienu x'aktarx sejrin iġarrbu fl-interess tagħhom fiż-żewġ kumpanniji minħabba għemil tal-konvenut Mario Debono, segretarju u direttur tal-istess kumpanniji, li huma wkoll konvenuti.

3. Il-konvenuti wieġbu għal dan ir-rikors u, wara li ngħataw fakoltà jagħmlu hekk b'dikriet tas-7 ta' Frar 2012, b'nota tas-27 ta' Frar 2012 komplew ressqo din l-eċċezzjoni ulterjuri:

“Illi *in linea* preliminari, ir-rikorrent m'għandux il-*locus standi* neċessarju fl-azzjoni proposta *stante* li ma jikkwalifikax bħala ‘membru’ tas-soċjetajiet *The Village Pharmacy Limited* u *Karizia Company Limited*, *ai termini* tal-artikolu 402 tal-Kap. 386 tal-Liġijiet ta' Malta u konsegwentement m'huwiex intitolat u m'għandux dritt jippromwovi tali azzjoni skond l-istess artikolu.”

4. Li ġara hu illi Joseph Saliba, żewġ l-attriċi Mary Saliba, kellu ishma fiż-żewġ soċjetajiet intimati. Joseph Saliba miet fil-25 ta' Settembru 2007 u fl-aħħar testment tiegħu ħatar bħala werriet lil ċertu Julius Nehorai sabiex iżomm il-beni tal-wirt bħala *trustee* ta' *The J. Saliba Trust*. B'dikriet tal-Qorti Ċivili (Sezzjoni ta' Ġurisdizzjoni Volontarja) tat-18 ta' Settembru 2009, l-attur Michael Debono nħatar *trustee* flok Julius Nehorai b'seħħ mit-23 ta' Jannar 2009.

5. L-atturi għalhekk jippretendu illi, wara l-mewt ta' Joseph Saliba, Mary Saliba kellha nofs l-ishma bħala s-sehem tagħha mill-komunjoni tal-akkwisti waqt illi t-*trustee* kellu n-nofs l-ieħor. Minkejja dan, il-konvenut Mario Debono, li għandu l-bqija tal-ishma, b'ittri tal-14 ta' Lulju 2010 għarraf lis-segretarju tal-kumpanniji (*i.e.* lilu nnifsu) b'kopja lill-atturi illi ma kienx qiegħed japprova “*the registration of the heirs of Joe Saliba ... who passed away on the 25th September 2007, namely his widow Maria Saliba ... and/or his heir Michael Debono ... as trustee of The J. Saliba Trusts, as members of the company*”.

6. Fid-19 ta' Jannar 2011, meta sar ir-rikors li bih inbdiet il-kawża tallum, l-ishma kienu għadhom reġistrati f'isem Joseph Saliba.

7. L-argument tal-konvenuti issa hu illi l-atturi tallum (jew, għall-inqas, l-attur Michael Debono bħala *trustee*, ladarba fl-eċċezzjoni jissemma biss "ir-rikorrent", fis-singular maskil) ma jistgħux iressqu l-azzjoni taħt l-art. 402 tal-Kap. 386 għax ma humiex membri tas-soċjetajiet billi l-ishma li jippretendu li għandhom ma humiex reġistrati f'isimhom.

8. L-ewwel qorti ċaħdet l-eċċezzjoni wara li qabblat l-art. 402 mal-artikolu li jikkorrespondi għalih fil-legislazzjoni ingliza, analizzat id-dottrina dwar il-materja u għamlet dawn il-konsiderazzjonijiet:

"Hija l-fehma ta' din il-qorti illi speċifikament għall-fini tal-azzjoni skond l-art. 402, il-*locus standi* ta' rikorrent ma jistax jitqies biss fuq il-kriterju ġenerali li fit-tifsira skond is-subinċiż (1) tal-art. 2 ta' *member* tfisser *shareholder* li skond l-istess subinċiż ifisser *a person entered in the register of members of a company*. Jekk il-persuna jkollha ishma reġistrati f'isimha allura huwa ben ovvju illi tista' tittenta l-azzjoni skond l-art. 402. Għar-rigward ta' dawk il-persuni li ma jidhrlux fit-tifsira stretta ta' *member* u *shareholder* skond is-subinċiż (1) tal-art. 2 hemm imbagħad it-tifsira ta' *member* illi l-legislatur ried illi tkun tgħodd fil-każ ta' azzjoni skond l-art. 402 u li evidentement għandha firxa aktar wiesgħa.

"Fil-każ tal-lum, mhuwiex kontestat illi ż-żewġ rikorrenti *ut sic* ma jirrizultax illi huma *persons entered in the register of members*. Li sejra tagħmel din il-qorti huwa illi tqis il-posizzjoni ta' kull rikorrent biex tara jekk jikkwalifikawx bħala *member* għall-fini tal-azzjoni skond l-art. 402.

"1) Ir-rikorrenti Mary Saliba

"Hija l-fehma ta' din il-qorti illi fil-każ tar-rikorrenti Mary Saliba ssir rilevanti r-riferenza għall-frazi "*includes*" tas-subinċiż (6) tal-art. 402 tal-liġi tagħna.

"L-użu tal-frazi "*includes*" minflok il-frazi "*means*" mhijjex intiża sabiex tiftaħ il-bieb beraħ għal kulhadd illi jittenta l-azzjoni fuq il-pretest illi l-frazi "*includes*" ma tagħtix l-idea ta' "*an exhaustive provision of law*". Hija però intiża sabiex ma teskludi lil hadd minn dawk il-persuni li għandhom jedd jipproċedu iżda li b'interpretazzjoni stretta u distakkata ta'

member u *shareholder* fis-subinċiż (1) tal-art. 2 kienu jibqgħu barra. Ċertament ma kienx dak ir-*ratio legis* fejn *si tratta* tal-art. 402.

»Ir-rikorrenti Mary Saliba hija proprju waħda minn dawn il-persuni li jaqgħu taħt il-kappa tal-frażi “*includes*”.

“Fis-sottomissjonijiet finali tagħhom, ir-rikorrenti għamlu riferenza għall-art. 123(2) tal-Kap. 386 li jaqra hekk –

“Where two or more persons hold one or more shares in a company jointly, they shall, for the purposes of this Act, be treated as a single member; and, unless otherwise provided in the memorandum or articles, the name of only one of such persons shall be entered in the register of members. Such person shall be elected by the joint holders and shall for all intents and purposes be deemed vis-à-vis the company to be the member of the company in respect of all the shares so held.

“Din il-qorti tgħid illi din id-disposizzjoni tgħodd għall-konjuġi fejn waħda minnhom tkun reġistrata bħala azzjonista. Mhux kontestat fil-każ tal-lum illi l-ishma fiż-żewġ kumpanniji kienu reġistrati f'isem Joseph Saliba. Mhuwix kontestat illi dawk l-ishma kienu jagħmlu parti mill-komunjoni tal-akkwisti illi kellu ma' martu r-rikorrenti Mary Saliba. Lanqas ma huwa kontestat illi ladarba dawk l-ishma kienu jagħmlu parti mill-komunjoni tal-akkwisti ta' bejn il-konjuġi Saliba, huma kienu tagħhom it-tnejn *jointly* u għalhekk għall-fini tal-Kap. 386 kienu meqjusa bħala entità waħda. Mal-mewt ta' Joseph Saliba u allura max-xoljiment tal-komunjoni tal-akkwisti Mary Saliba illi diġà kienet *member ope legis* baqgħet *member* għar-rigward tan-nofs tagħha *de proprio* ta' dawk l-ishma. Għalhekk ċertament għall-fini tal-art. 402 Mary Saliba kienet kompriża fil-frażi “*includes*” u ma kellhiex il-ħtieġa illi sabiex tipproċedi bl-azzjoni skond l-art. 402 tkun inserita fir-reġistru tal-membri.

“2) Ir-rikorrent Michael Debono

“Dwar Michael Debono, il-posizzjoni ta' dan ir-rikorrent fil-kwalità illi biha ppromwova din il-kawża tagħtih il-*locus standi* rikjest mill-art. 402. Il-wirt ta' Joseph Saliba kien jikkompreni nofs l-ishma illi huwa u martu kellhom fiż-żewġ kumpanniji u li kienu reġistrati f'ismu. L-eredi ta' Joseph Saliba hija *The J. Saliba Trust*. Dan it-*trust* kien kostitwit bis-saħħa tal-aħħar testment illi Joseph Saliba

kien għamel fit-18 ta' Settembru 2007 fl-atti tan-Nutar Dottor Pierre Attard. Michael Debono kien konfermat bħala *trustee* ta' *The J. Saliba Trust* b'digriet tal-Qorti Ċivili (Sezzjoni ta' Ġurisdizzjoni Volontarja) tat-18 ta' Settembru 2009. Din il-qorti tgħid illi għall-finijiet u effetti kollha tal-liġi Michael Debono fil-kwalità tiegħu premessa jaqa' taħt it-tifsira ta' *member* skond l-art. 402(6)."

9. Il-konvenuti appellaw minn din is-sentenza b'rikors tas-26 ta' Novembru 2012 wara li ngħataw fakoltà jagħmlu hekk b'dikriet tas-6 ta' Novembru 2012. L-aggravju tagħhom huwa msejjes fuq l-argument illi l-ewwel qorti fehmet ħażin it-tifsira tal-kelma "membru" ta' kumpannija għall-għanijiet tal-art. 402 tal-Kap. 386. Imbagħad jagħmlu sottomissjonijiet dwar il-*locus standi* tal-attriċi Mary Saliba u dak tal-attur Michael Debono *nomine*.

10. Dwar il-*locus standi* ta' Mary Saliba l-konvenuti jgħidu illi l-ewwel qorti fehmet ħażin l-art. 123(2) tal-Kap. 368, u biex isaħħu dan l-argument jistrieħu fuq sentenza mogħtija fit-3 ta' Frar 2012 *in re Jean Karl Soler et v. Raymond Vassallo et*, fejn din il-qorti kienet qalet hekk:

"Illi fit-termini tal-artikolu 2 tal-istess liġi, membru hu dak l-azzjonist reġistrat fir-reġistru tal-kumpannija li, f'dan il-każ, hi biss l-attriċi Joyce Soler. Mara miżżewġa illum għandha jedd indipendenti minn żewġha li tistitwixxi kawżi biex tikkawtela l-interessi tagħha. Il-kumpannija *JM Vassallo Vibro Blocks Ltd* inbriet minn missier l-attriċi, is-Sur John Mary Vassallo, u kien dan li għadda parti mill-ishma tal-kumpannija fuq bintu. Fejn imorru d-*dividends* tal-kumpannija mhix materja rilevanti għal din il-kawża; id-*dividends* huma dovuti lil Joyce Soler, u jekk jidhlux jew le biex jiformaw parti mill-assi formanti parti l-komunjoni tal-akkwisti bejn il-konjuġi Soler, hu irrilevanti għax jibqa' fl-interess esklussiv tagħha li jiġi determinat l-ammont ta' *dividends* u li dawn jitħallsu mill-kumpannija. Kif qalet din il-qorti fil-kawża *Vella et v. Vella Brothers Ltd et* deċiża fid-9 ta' Marzu 2007, dawn huma rimedji mogħtija lill-azzjonista li jara li jkun qed jiġi ppreġudikat bl-aġir tad-diretturi, u għandhom l-għan li jissalvagwardjaw u jipproteġu lill-azzjonisti ta' soċjetà kummerċjali. Ma jidhirx li hemm bżonn li l-konjuġi tal-azzjonista jintervejni hu wkoll f'kawża li ma tinteressax lilu jew lilha direttament."

11. Dwar il-*locus standi* tal-attur Michael Debono *nomine*, il-konvenuti josservaw illi l-ewwel qorti straħet fuq il-fatt illi Michael Debono huwa *trustee*. L-art. 402(6) tal-kap. 386, iżda, jagħti *locus standi* lil *trustee* fil-każ biss “li jkollu azzjonijiet fil-kumpannija”, waqt illi fil-każ tallum Michael Debono bħala *trustee* ma għandu ebda sehem fil-kumpanniji konvenuti (presumibilmment għax għadu ma ddaħħalx fir-reġistru). Jistrieħu wkoll fuq din is-silta minn Andrew Muscat, *Principles of Maltese Company Law*¹ li tgħid hekk:

“The requirement for a ‘member’ to have been entered into the register of members can well be a stumbling block to the successful exercise of the action. ... Art. 402(6) does not however cater for the situation where shares have been transferred or transmitted by operation of law other than by intestate succession. Thus, for example, in the case of a division of a company, if shares held by the company to be divided are allocated to a particular recipient company, that recipient company will need to be registered in the register of members of the company in which the shares are held if such recipient company is to have *locus standi* to file an action under article 402.”

12. L-atturi wiegħbu fid-19 ta' Diċembru 2012 u fissru għala, fil-fehma tagħhom, l-appell għandu jiġi miċħud.

13. Din il-qorti tibda biex tgħid illi, strettament, l-argumenti relattivi għal-*locus standi* ta' Mary Saliba ma għandhom ebda relevanza għall-każ, ladarba, kif rajna², l-eċċezzjoni tolqot biss lill-attur l-ieħor. Madankollu, billi kemm is-sentenza appellata kif ukoll il-partijiet fis-sottomissjonijiet tagħhom jidhru li qegħdin iqisu l-eċċezzjoni bħallikieku tolqot lil Mary Saliba wkoll, din il-qorti sejra tqis il-*locus standi* taż-żewġ atturi.

14. Fil-fehma tal-qorti d-dispożizzjonijiet tal-liġi li jgħoddu għall-każ huma dawk tal-art. 2, l-art. 123(1) u (2), u l-art. 402(1) u (6) tal-Kap. 386:

“2. (1) F'dan l-Att, kemm-il darba r-rabta tal-kliem ma teħtieġx xort'oħra, il-kliem li ġejjin għandhom it-tifsir hawnhekk mogħti lilhom -

¹ M.U.P. 2007, Chapter 16, § 2.2, pp. 961 *et seqq.*

² Para. 7, *supra*.

“azzjonista” tfisser persuna reġistrata fir-reġistru ta' kumpannija skont l-artikolu 123 ...;

“ ...

“membru”, ħlief fejn speċifikament imfisser xort'oħra, tfisser azzjonista ta' kumpannija u soċju f'kull soċjetà kummerċjali oħra;

“123. (1) Kull kumpannija għandha żżomm reġistru tal-membri tagħha ...

“(2) Meta żewġ persuni jew iktar ikunu detenturi ta' azzjoni jew ta' azzjonijiet f'kumpannija flimkien, dawn għandhom, għall-finijiet ta' dan l-Att, jitqiesu bħala membru wieħed; u sakemm ma jkunx provdut xort'oħra fil-memorandum jew l-istatut, l-isem ta' wieħed biss minn dawk il-persuni għandu jidhol fir-reġistru tal-membri. Din il-persuna għandha tiġi magħżula mid-detenturi flimkien u għandha għal finijiet kollha titqies *vis-à-vis* il-kumpannija li tkun il-membri tal-kumpannija għal dawk l-azzjonijiet hekk miżmuma.

“402. (1) Kull membru ta' kumpannija li jilmenta li l-affarijiet tal-kumpannija jkunu tmexxew jew qed jitmexxew jew aktarx jitmexxew b'mod li, jew li xi att jew ommissjoni tal-kumpannija kienu jew huma jew x'aktarx se jkunu, oppressivi b'mod mhux ġust diskriminatorji kontra, jew b'mod mhux ġust ta' preġudizzju, għal membru jew membri jew b'mod li jkunu kontra l-interessi tal-membri in general, jista' jagħmel rikors lill-qorti għal ordni taħt dan l-artikolu.

“ ...

“(6) F'dan l-artikolu, il-kelma “membru” tinkludi persuna li legalment tista' tirrappreżenta l-interessi ta' membru mejjet, persuna li għandha jkunu għaddew leġittimament azzjonijiet fil-kumpannija b'wirt testamentarju jew mhux testamentarju, u *trustee* kif imfisser fl-artikolu 127 li jkollu azzjonijiet fil-kumpannija.”

15. Inqisu l-ewwel il-pożizzjoni ta' Mary Saliba. Kif igħid ċar l-art. 123(2), u kif ukoll qalet din il-qorti fis-silta miġjuba fuq mis-sentenza *in re Jean Karl Soler et v. Raymond Vassallo et*, meta żewġ persuni jkollhom ishma flimkien, dawn l-ishma jiġu reġistrati f'isem wieħed biss minnhom, u dak il-wieħed biss jitqies li huwa l-“membru”. Sa hawnhekk għandhom raġun il-konvenuti.

16. Dan iżda jista' jgħodd biss meta l-persuna li f'isimha jkunu reġistrati l-ishma tkun għadha ħajja u mhux meta, bħal fil-każ tallum, dik il-persuna tkun mejta. Din l-interpretazzjoni hija possibbli għax, kif sewwa qalet l-ewwel qorti, it-tifsira ta' "membru" mogħtija fl-art. 402(6) ma hijiex esklużiva, u hija wkoll interpretazzjoni neċessarja għax kull interpretazzjoni oħra tkun assurda, billi ċċaħħad lis-sidien ta' dawk l-ishma mill-ħarsien tal-liġi, aktar u aktar meta l-preġudizzju jkun ġej mill-fatt illi min għandu l-kontroll tal-kumpannija jkun qiegħed, bħal ma qiegħed jigri fil-każ tallum, jirrifjuta r-reġistrazzjoni tal-ishma f'isem min għadu ħaj u għalhekk għandu *facultas agendi*. Kif sewwa qalet l-ewwel qorti, ma setax kien dan il-ħsieb tal-leġislatur, aktar u aktar meta tqis illi ħafna drabi r-rimedju mitlub taħt l-art. 402 jkun wieħed li, biex ikun utli, irid jingħata tempestivament. Il-ħsieb tal-leġislatur żgur li ma kienx illi jippremja l-ostruzzjonizmu kif tagħmel l-interpretazzjoni li jridu l-konvenuti.

17. Il-pożizzjoni ta' Michael Debono hija aktar ċara. L-art. 402(6) igħid inekwivokabilment illi persuna li għandha jkunu għaddew legittimament azzjonijiet fil-kumpannija b'wirt, ukoll b'wirt testamentarju, titqies membru. It-*trustee* fl-interess tat-*trust* huwa l-werriet testamentarju ta' Joseph Saliba u għalhekk membru u manifestament legittimat biex iressaq l-azzjoni taħt l-art. 402.

18. L-aggravju tal-konvenut huwa għalhekk ħażin, kemm dwar Mary Saliba kif ukoll dwar Michael Debono *nomine*.

19. Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tiċċad l-appell u tikkonferma s-sentenza appellata. L-ispejjeż, kemm tal-ewwel grad kif ukoll ta' dan l-appell, iħallsuhom il-konvenuti appellanti.

Il-Qorti tordna li l-atti jintbagħtu lura lill-ewwel Qorti għall-kontinwazzjoni.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----